

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA en de ChristenUnie voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Crone/Vendrik (29200, nr. 35).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks en de PvdA voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Crone/Vendrik (29200, nr. 36).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks en de PvdA voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Crone c.s. (29200, nr. 37).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA en de ChristenUnie voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-De Nerée tot Babberich c.s. (29200, nr. 38).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, D66, het CDA en de LPF voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-De Nerée tot Babberich c.s. (29200, nr. 48).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze gewijzigde motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van As (29200, nr. 40).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, de VVD, de ChristenUnie, de

SGP, het CDA en de LPF voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Bakker/De Grave (29200, nr. 49).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie en de SGP tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Vendrik c.s. (29200, nr. 42).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA en de ChristenUnie voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Vendrik c.s. (29200, nr. 43).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA, de ChristenUnie en de SGP voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Rouvoet c.s. (29200, nr. 45).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA, de ChristenUnie en de SGP voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Kant/Vendrik (29200, nr. 51).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA, de ChristenUnie en de LPF voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend in het debat over **leges**, te weten:

- de motie-Dijsselbloem c.s. over de leges voor internationale studenten (29200-VI, nr. 9);
- de motie-Dijsselbloem c.s. over de leges voor verblijfsvergunningen (29200-VI, nr. 10);
- de motie-De Wit c.s. over het ongedaan maken van de vigerende legesverhogingen (29200-VI, nr. 11);
- de motie-Huizinga-Heringa/Vos over de hoogte van de verschuldigde bedragen voor een vreemdeling (29200-VI, nr. 12);
- de motie-Vos over hardheidsclausules (29200-VI, nr. 13).

(Zie vergadering van heden.)

De **voorzitter**: Op verzoek van de heer Dijsselbloem stel ik voor, zijn motie op stuk nr. 10 van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Dijsselbloem c.s. (29200-VI, nr. 9).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA en de ChristenUnie voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-De Wit c.s. (29200-VI, nr. 11).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA en de ChristenUnie voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Huizinga-Heringa/Vos (29200-VI, nr. 12).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de PvdA, de ChristenUnie en de SGP voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties er tegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Vos (29200-VI, nr. 13).

Voorzitter

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks en de PvdA voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend in het debat over het **asielbeleid**, te weten:

- de motie-Karimi over leeftijds-onderzoeken (19637, nr. 781);
- de motie Karimi over een onafhankelijk onderzoek naar de leeftijds-onderzoeken zoals die worden uitgevoerd door antropoloog Van der Pas (19637, nr. 782);
- de motie-De Wit c.s. over een vertrekmentorium voor Tsjetsjenen (19637, nr. 783).

(Zie vergadering van heden.)

De **voorzitter**: Op verzoek van de heer De Wit stel ik voor, zijn motie (19637, nr. 783) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Karimi (19637, nr. 781).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en GroenLinks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Karimi (19637, nr. 782).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en GroenLinks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2004 (29200-VII);**
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Gemeentefonds voor het jaar 2004 (29200-B);**

- het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaat van het Provinciefonds voor het jaar 2004 (29200-C).

(Zie vergadering van 8 oktober 2003.)

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Remkes**: Voorzitter. De heer Van der Ham sprak ons aan als de twee kwajongens in vak K, van wie de D66-fractie "great expectations" had. Wij zullen de Kamer niet teleurstellen; wij lopen niet weg voor een schram of een bult. In die zin zijn ook andere titels van Dickens oeuvre van toepassing, zoals *Hard Times* of *The Battle of Life*. Wel zullen wij vermijden te komen met producten die eerder thuishoren in de categorie van "old curiosity shop" of die van "reprinted pieces". Hoewel echte kwajongens in vak K geen Dickens-boeken lezen, maar uit volle borst "Geen woorden, maar daden" zingen, indachtig Thorbeckes uitspraak dat er meer dan voorheen te doen is in deze wereld.

Ik merk overigens op, en ik richt mij vooral tot de heer Algra, dat Groningers wat bondiger kunnen formuleren dan Friezen, want wij zeggen gewoon: "Nait soezn, moar doun". Het was overigens aardig geweest als hij zijn begrotings-bijdrage in het Fries had gehouden, hoewel ik blij ben dat hij dat niet gedaan heeft. Dat had mij gedwongen om te putten uit het bundeltje van de woordkunstenaar Driek van Wissen, waar het anti-Fries volkslied in staat. Dat had ik hem bij die gelegenheid graag willen voorhouden.

Voordat ik begin met onderwerpen die het komende parlementaire jaar de aandacht zullen vragen, zal ik een paar opmerkingen maken in fundamentele zin over de positie van het departement en ons beleid, vooral met de betrekking tot onze visie op de verhouding tussen de burger en de overheid. Collega De Graaf bespreekt vanuit zijn portefeuille ook de vernieuwende aspecten bij het handelen van de overheid. Wij beiden proberen gezamenlijk en apart vanuit onze eigen verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren aan een beter functionerend openbaar bestuur. De afgelopen jaren is pijnlijk aan het

licht gekomen dat er een scheve verhouding is ontstaan tussen wat de burgers van de overheid verwachten en de rol die de overheid zichzelf heeft toegedicht. Misschien is dat wel de echte kloof. Lange tijd heeft de overheid de pretentie gehad een oplossing te kunnen bieden voor vrijwel elk maatschappelijk probleem en daar hebben wij allen aan bijgedragen. Sterker nog, de suggestie werd wel gewekt dat de overheid die oplossing zelfs kon en moest garanderen. De heer Dubbelboer heeft signaleerd dat politici laag scoren op het punt van het aanzien en de heer Van der Ham heeft signaleerd dat het vertrouwen in de overheid niet groot is. Dat heeft misschien wel te maken met het verschijnsel dat ik net heb signaleerd.

De verdeling van verantwoordelijkheden in onze samenleving is steeds ondoorzichtiger, in sommige opzichten rommeliger geworden. Gemeenten, provincies, Europa, zelfstandige bestuursorganen, agentschappen en soms ook marktpartijen spelen daarbij een rol. Maatschappelijke vraagstukken laten zich steeds slechter aan territoriale grenzen binden. Meer dan vroeger zijn er veel partijen bij betrokken. Hierdoor kon en kan gemakkelijk bestuurlijk schuilgedrag ontstaan: voor het nemen van de verantwoordelijkheid, of dat nu is bij grote of kleine problemen, steeds verwijzen naar de ander of naar het collectief, zonder dat het tot een adequate oplossing komt. Wat u terugvindt in de BZK-begroting en in het beleid van dit kabinet is dat wie verantwoordelijkheid draagt die ook moet nemen. Dat betekent dat elke overheid niet meer moet beloven dan zij waar kan maken. De tegenhanger daarvan is dat de mensen hun eigen verantwoordelijkheid niet mogen afschuiven naar anderen. Dat is niet hetzelfde als de markt de vrije hand geven, het is een manifeste opvatting over de rol van burgers in een democratie. Ik zie burgers, soms ook in de jas van het ondernemerschap, ten principale als volwassen en geëmancipeerd, mensen die voor zichzelf willen zorgen, die niet alleen de wet kennen maar die ook moeten willen naleven. Uitgaande van die ideaaltypische burger kan de overheid zich vervolgens toeleggen op haar kerntaken, zoals de zorg voor meer veiligheid in de openbare ruimte, de